

Budapest, 2008. június 5.

AJÁNLÁSOK NYELVVIZSGAKÖZPONTOK SZÁMÁRA
DISZLEXIÁS VIZSGÁZÓK MÉLTÁNYOS ELBÍRÁLÁSÁVAL KAPCSOLATBAN

A) Diszlexia

1. Formátum

A fehér lapon fekete betűk az éles kontraszt miatt súlyosbítják a diszlexiások olvasási nehézségeit. Ezért javasoljuk a drapp vagy világos sárga alapon fekete/kék Arial, Verdana és minimum 14 font nagyságú betűk használatát. Fontos, hogy a feladatok viszonylag nagy sorközzel (lehetőleg dupla sorköz) legyenek gépelve és vizuálisan könnyen áttekinthetőek legyenek.

2. Többletidő

A diszlexiások mind anyanyelvükön, mind idegen nyelven lényegesen lassabban olvasnak nem diszlexiás társaiknál. Ezért számukra nehézséget okoz az anyanyelven illetve idegen nyelven megadott hosszabb instrukciók rövid idő alatt történő elolvasása, valamint a célnyelvi és anyanyelvi vizsgaszövegek feldolgozása. Mivel az olvasás „konstruktumának” nem lényegi eleme, hogy adott idő alatt teljesíteni kell a feladatot (nem on-line receptív készség mint a hallott szöveg értése), ezért javasoljuk, hogy minden olyan feladatnál, amely hosszabb szövegek olvasását igényli (kb. 500 leütésnél hosszabb), mint például az írott szövegértési, fordítási, közvetítési feladatok, számukra legalább 30%-al több időt biztosítsanak. A legtöbb diszlexiás nehezen fogalmaz meg hosszabb szövegeket az anyanyelvén, mert nehézséget okoz neki a gondolatának megfelelő sorrendbe rendezése, a komplex mondatok megalkotása és a helyesírás. Ezért szintén javasoljuk, hogy hosszabb koherens szövegalkotási feladatok esetében, mint például a fogalmazás, szintén kapjanak többletidőt, mivel ezen készség „konstrukuma” sem tartalmaz időbeli korlátokat. Szintén legalább 30%-al több idő biztosítását tartjuk méltányosnak. Fontosnak tartjuk, hogy amennyiben a jelölteknek lehetőségük van megismerkedni a hallott szöveg értését ellenőrző feladatokkal a szöveg meghallgatása előtt, szintén biztosítani kell a többletidőt a feladatok végigolvasására a diszlexiás vizsgázók számára.

3. Helyesírás

A diszlexiások szintén nehézségekkel küszködnek a helyesírás terén. Amennyiben a feladat szerkezeti validitását ez nem veszélyezteti, javasoljuk, hogy a diszlexiás vizsgázók helyesírási hibáit ne vegyék figyelembe. Szintén abban az esetben, ha a feladat konstruktuma nem tartalmazza a helyesírást, és a vizsgázónak önállóan kell célnyelvi szöveget alkotnia, támogatandónak tartjuk a helyesírás-ellenőrző program használatának a lehetőségét.

Az alábbiakban közlünk néhány példát a diszlexiás nyelvtanulók írásában gyakran előforduló helyesírási hibákra:

1. Magánhangzók, mássalhangzók sorrendjének felcserélése

thier- their –, apprecait- appreciate

Ducth-Dutch-, foreing –foreign

2. Zöngés, zöngétlen mássalhangzók felcserélése

p-b: *lopster - lobster*

t/d: *Oxford -Oxford-*

k/g: *think-thing*

3. Magánhangzók/mássalhangzók betoldása

foot-footh, sixty-sixthy

Schotland –Scotland, Greech- Greece

breake-break, flue - flu , slowly-slowely, sience-since,

4. Magánhangzók/ mássalhangzók kihagyása

a. magánhangzók:

languge (language)

bred (bread), -alredy(already)

b. mássalhangzók:

Austia-Austria, prescption (prescription)

hig-high,-Englis-English,

tink-think, tought-thought

5. Hosszú mássalhangzókkal kapcsolatos problémák

novell- novel, usefull- useful,

married-married, arrived- arrived

6. Magánhangzók keverése

cantry -country, carage-courage

clined-(cleaned)), grit-greet

accidant-accident, Danmark- Denmark

selary- s alary, bed-bad

7. A szavak, hangok fonetikus leírása

Using- jusing

phone-fone

8. Összetett hibák- egy szón belül két hibafajta is előfordul

impoveing- improving: mássalhangzó kihagyása, magánhangzó betoldása

git-greet : mássalhangzó kihagyása, magánhangzó betoldása

4. Segédeszközök használata

Sok diszlexiás küszködik szem-kéz koordinációs illetve finom-motorikus problémával, ami miatt lassan írnak kézzel, és írásképük nehezen olvasható. Ha ezt a szakvélemény jelzi, feltétlenül szükséges számukra a számítógépes szövegszerkesztő használatának engedélyezése azoknál a feladatoknál, melyek hosszabb (300 leütésnél hosszabb) szöveg alkotását igénylik. Szintén támogatandónak tartjuk a már fent említett helyesírás ellenőrzési szoftver használatának a biztosítását. A diszlexiások számára problémát okoz az ABC memorizálása és felidézése (ez abból ered, hogy nehezen dolgozzák fel adott elemek sorrendiségét), ezért számukra rendkívül hasznos segédeszköz az elektronikus szótár, amely nagymértékben meggyorsítja a szavak kikeresését a szótárban.

5. Egyéb kedvezmények

Mivel a diszlexiások olvasási problémákkal küzdenek és nehezen tudják a figyelmüket két dolog között megosztani, ezért fontosnak tartjuk, hogy a hallott szöveg értését ellenőrző feladatok esetében a diszlexiásoknak lehetőségük legyen a feladatokkal a szöveg meghallgatása előtt megismerkedni.

B) Beszédfeldolgozási zavarok

A diszlexia gyakran párosul beszédfeldolgozási problémával, de a beszédfeldolgozási zavar önállóan is okozhat tanulási nehézségeket. Amennyiben erre a szakvélemény kitér, javasoljuk, hogy a jelölt kapjon kedvezményeket a hallott szövegértési feladat megoldásakor illetve a

szóbeli vizsgán. Ugyan a hallott szövegértésnek időbeli korlátai vannak, ha ez lehetséges, biztosítani kellene, hogy a jelölt a hallott szöveget még egyszer meghallgathassa, valamint, hogy a szövegértési feladatokat a szöveghallgatása előtt elolvashassa, mivel ezen problémával küszködő jelöltek képtelenek egyszerre olvasni és a hallott szövegre figyelni. A szóbeli vizsgáztatók lehetőség szerint figyeljenek oda, hogy lassabb tempóban beszéljenek és legyen a jelöltnek lehetősége visszakérdezni, amennyiben valamit nem ért.

C) Diszgráfia

A diszgrafiás tünetek gyakran párosulnak a diszlexiával, illetve önállóan is fennállhatnak. Amennyiben a szakvélemény diszgráfiát ír le, fontosnak tartjuk a fent leírt helyesírási kedvezmények biztosítását, illetve elengedhetetlenek tartjuk a számítógépes szövegszerkesztő használatának engedélyezését.

Egyéb javaslatok

A diszlexia nem betegség, hanem egy részképesség zavar, amely az embert egy életen át elkíséri. Korai fejlesztéssel a diszlexia negatív hatása az anyanyelvi készségekre csökkenthető, de 14 éves kor felett a diszlexia okozta nehézségek fejlesztés hatására sem változnak jelentős mértékben. Ezért azt javasoljuk, hogy 14 éves kor felett egy évnél régebben kiállított igazolást is fogadjanak el a diszlexia diagnózisának igazolására. Kérjük, vegyék figyelembe, hogy ha a vizsgázó már nem tanul a közoktatásban, minden igazságügyi szakértői vizsgálatért fizetnie kell, amely átlagosan 30 ezer Forintba kerül.

Tájékoztatás

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a nyelvvizsga-központok egyértelműen és részletesen tüntessék fel a honlapukon, hogy milyen kedvezményeket biztosítanak a tanulási zavarokkal küzdő vizsgázók számára.

Szóbeli vizsga-nehézségek

Elengedhetetlen az is, hogy a szóbeli vizsgán a vizsgabiztosok tisztában legyenek azzal, hogy diszlexiás jelöltet vizsgáztatnak, akinek tanulási zavarból eredő nehézségei vannak nemcsak az idegen nyelven hanem az anyanyelvén is. A következőben felsoroljuk milyen nehézségei lehetnek egy diszlexiás nyelvvizsgázónak a szóbeli vizsgarészen. Nem az a célunk, hogy az ezek miatt a nehézségek miatt előforduló értelem zavaró hibákat elnézzék diszlexiás vizsgázóknak, hanem hogy a vizsgabiztosok megértők és empátikusak legyenek a diszlexiás vizsgázók alábbi problémáival kapcsolatban:

- Elképzelhető, hogy a diszlexiás diák félreolvassa a szituációs feladat instrukcióját (pl. átugrik egy *no* felett, és emiatt félreértelmezi a szituációt.)
- Elképzelhető, hogy kicsit több időre van szüksége a képleírásnál a képek értelmezésre mint a többieknek

- A diszlexiás emberek gyakran keverik az irányokat, napszakokat, hónapokat, számokat az anyanyelvükön is. Az ilyen keverések mögött általában nem az idegennyelv-tudás hiányossága áll.
- Gyakran keverik a hasonló hangzású szavakat az anyanyelvükön, idegen nyelven is.
- Gyakran keverik az ellentétes értelmű szavakat az anyanyelvükön, idegen nyelven is.

Néha lassabban reagálnak párbeszédekben, mint a többiek (lassabb beszéd feldolgozás, lassabb szófelidézés), ugyanakkor van, akiknek pont a szóbeli kommunikáció az erősségük.